

DOI: [10.58423/2786-6742/2025-11-337-352](https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-337-352)

УДК 657.1:336.77:004.9

Вікторія МАКАРОВИЧ

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку і аудиту,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
м. Берегове, Україна

ORCID ID: [0000-0002-0684-7072](https://orcid.org/0000-0002-0684-7072)

Scopus Author ID: [57210844509](https://orcid.org/57210844509)

e-mail: makarovich.viktoria@kmf.org.ua
(Corresponding author)

Олена ГРИГОРЕВСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна

ORCID ID: [0000-0001-8279-3523](https://orcid.org/0000-0001-8279-3523)

Scopus Author ID: [57191199291](https://orcid.org/57191199291)

Еріка ЮГАС

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Ужгородський торговельно-економічний інститут ДТЕУ
м. Ужгород, Україна

ORCID ID: [0000-0002-6159-1057](https://orcid.org/0000-0002-6159-1057)

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Анотація. Сучасний банківський сектор перебуває у стані інтенсивних цифрових змін, що трансформують традиційні підходи до організації облікових процесів і підвищують вимоги до оперативності та прозорості фінансової інформації. Особливо відчутним цей вплив є у сфері кредитних операцій, які формують основу активних операцій банку. У цих умовах актуалізується потреба переходу від фрагментарних процедур обліку до цілісних цифрових моделей, здатних забезпечити якісну інтеграцію даних, автоматизоване формування облікових записів та відповідність міжнародним стандартам фінансової звітності. У статті досліджується методика бухгалтерського обліку кредитних операцій банківських установ у контексті зростаючих вимог цифрової трансформації фінансового сектору. Метою роботи визначено розроблення процесно-орієнтованого підходу до модернізації методики обліку кредитних операцій шляхом створення моделі «цифрової карти обліку кредиту» як

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

інтегрованого цифрового інструмента. Предметом дослідження виступають облікові процедури, інформаційні потоки та алгоритми відображення кредитних операцій у банківських інформаційних системах. У процесі дослідження використано контент-аналіз наукових джерел, структурно-логічне узагальнення, процесне моделювання кредитних операцій.

У статті обґрунтовано, що цифрова трансформація облікового простору зумовлює потребу переходу від фрагментарних процедур фіксації операцій до комплексних цифрових моделей, здатних забезпечити взаємодію обліку, ризик-менеджменту та звітності в єдиному інформаційному середовищі. У результаті дослідження сформовано модель цифрової карти обліку кредитних операцій, яка забезпечує структуроване зберігання даних щодо всіх параметрів кредиту (ідентифікаційних, фінансових, ризикових, операційних тощо) і дозволяє автоматизувати формування бухгалтерських проведення, розрахунків резервів за очікуваними кредитними збитками відповідно до МСФЗ 9, а також генерацію фінансової та регуляторної звітності у режимі реального часу. Впровадження цифрової карти обліку кредитних операцій дозволяє підвищити якість обліку кредитного портфеля, мінімізувати операційні ризики, забезпечити інтегрованість даних у межах банківської системи та створити передумови для розвитку адаптивної, автоматизованої та процесно-орієнтованої моделі обліку. Обґрунтовано, що використання цифрової карти ліквідує дублювання даних між модулями банківських систем, підвищує точність та своєчасність облікової інформації, а також сприяє зміцненню внутрішнього контролю й прозорості кредитних операцій. Запропонована модель формування цифрової карти обліку кредитних операцій може бути використана під час проектування інформаційних систем банку, трансформації облікових бізнес-процесів, а також при імплементації вимог МСФЗ та нормативів НБУ.

Ключові слова: бухгалтерський облік, кредит, кредитні операції, МСФЗ, банківська діяльність, цифровізація, автоматизація обліку.

JEL Classification: G 21, E 51, M41, M49

Absztrakt. A korszerű banki szektor intenzív digitális átalakuláson megy keresztül, amely átalakítja a hagyományos számviteli folyamatok szervezésének megközelítéseit, valamint növeli a pénzügyi információ gyorsaságával és átláthatóságával szembeni követelményeket. E hatás különösen érezhető a hitelügyletek területén, amelyek az aktív banki műveletek alapját képezik. Ilyen körülmények között egyre sürgetőbbé válik az átállás a széttagolt számviteli eljárásokról a holisztikus digitális modellekre, amelyek képesek biztosítani a kiváló minőségű adatintegrációt, a számviteli nyilvántartások automatizált generálását és a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardoknak való megfelelést. A tanulmány a bankintézmények hitelügyleteinek számviteli módszertanát vizsgálja a pénzügyi szektor digitális átalakulásának növekvő követelményeivel összefüggésben. A munka célja egy folyamatorientált megközelítés kidolgozása a hitelügyletek elszámolásának módszertanának korszerűsítésére egy „digitális hitelkönyvi kártya” modelljének, mint integrált digitális eszköznek a létrehozásával. A kutatás tárgyát a számviteli eljárások, az információáramlások, a hitelműveletek banki információs rendszerekben történő megjelenítésének algoritmusai képezik. A kutatás során alkalmazva lett tartalom-analízis, tudományos források strukturált-logikai összegzése és a hitelügyletek folyamatmodellezése.

A tanulmány alátámasztja, hogy a számviteli tér digitális átalakulása szükségessé teszi az átállást a tranzakciók rögzítésének széttagolt eljárásairól az összetett digitális modellekre, amelyek képesek biztosítani a számvitelt, a kockázatkezelést és a jelentéstétel interakcióját egyetlen információs környezetben. A kutatás eredményeként létrejött egy digitális számviteli hitelügyletek kártyamodellje, amely strukturáltan tárolja az összes hitelparaméter (azonosító, pénzügyi, kockázati, működési stb.) adatait, és lehetővé teszi a számviteli tételek automatikus létrehozását, a várható hitelveszteségekre képzett tartalékok IFRS 9 szerinti kiszámítását, valamint a pénzügyi és szabályozói jelentések valós idejű előállítását.

A digitális számviteli hitelügyletek kártya bevezetése lehetővé teszi a hitelportfólió számvitelének minőségének javítását, az operatív kockázatok minimalizálását, az adatok integráltságának biztosítását a banki rendszer keretein belül, valamint előfeltételeket teremt a rugalmas, automatizált és folyamat-orientált számviteli modell fejlesztéséhez. Indokolt, hogy a digitális kártya alkalmazása megszünteti az adatduplikációt a banki rendszerek moduljai között, növeli a számviteli információ pontosságát és időbeni rendelkezésre állását, valamint hozzájárul a belső ellenőrzés és a hitelügyletek átláthatóságának erősítéséhez. A hitelügyletek elszámolására szolgáló digitális kártya létrehozására javasolt modell felhasználható banki információs rendszerek tervezésénél, a számviteli üzleti folyamatok átalakításánál, valamint az IFRS-követelmények és az NBU-előírások végrehajtásakor.

Kulcsszavak: számvitel, hitel, hitelügyletek, IFRS, banki tevékenység, digitalizáció, számviteli automatizáció.

Abstract. The contemporary banking sector is undergoing intensive digital transformation, which is reshaping traditional approaches to the organisation of accounting processes and increasing the requirements for the timeliness and transparency of financial information. This influence is particularly evident in the area of credit operations, which constitute the core of a bank's active operations. Under such conditions, the need to shift from fragmented accounting procedures to integrated digital models becomes increasingly urgent, as these models are capable of ensuring high-quality data integration, automated generation of accounting records, and compliance with international financial reporting standards. The article examines the methodology of accounting for banks' credit operations in the context of the growing demands associated with the digital transformation of the financial sector. The purpose of the study is defined as the development of a process-oriented approach to modernising the methodology for accounting for credit operations through the creation of a "digital credit accounting map" as an integrated digital tool. The subject of the research encompasses accounting procedures, information flows, and algorithms for the representation of credit operations within banking information systems. The research employs content analysis of academic sources, structural and logical generalisation, and process modelling of credit operations.

The article substantiates that the digital transformation of the accounting environment necessitates a transition from fragmented transaction-recording procedures to comprehensive digital models capable of integrating accounting, risk management, and reporting within a unified information environment. As a result of the study, a model of a digital credit accounting map has been developed. This model ensures the structured storage of data on all credit parameters (identification, financial, risk-related, operational, etc.) and enables automated generation of accounting entries, calculation of expected credit loss provisions in accordance with IFRS 9, and the production of financial and regulatory reporting in real time. The implementation of a digital credit accounting map makes it possible to improve the quality of credit portfolio accounting, minimize operational risks, ensure data integration within the banking system, and create the foundations for an adaptive, automated, and process-oriented accounting model. It is demonstrated that the use of the digital map eliminates data duplication across banking system modules, enhances the accuracy and timeliness of accounting information, and contributes to strengthening internal control and the transparency of credit operations. The proposed model for constructing a digital credit accounting map may be applied in the design of banking information systems, the transformation of accounting-related business processes, and the implementation of IFRS and National Bank of Ukraine requirements.

Keywords: accounting, credit, credit operations, banking activity, IFRS, digitalisation, accounting automation

Постановка проблеми. Розвиток банківського кредитування супроводжується поступовою зміною існуючих кредитних продуктів та появою нових форм кредитування, що одночасно змінює структуру кредитних портфелів в банківській діяльності. Ефективність функціонування банківських установ значною мірою залежить від якості облікового відображення кредитних операцій, оскільки саме ці операції формують основний обсяг активних операцій банку та визначають рівень фінансової стійкості банківської установи.

Сучасні банківські установи дедалі частіше стикаються з обмеженнями існуючих підходів до обліку кредитних операцій, які не повністю відображають багатоаспектність кредитних ризиків та динаміку їх зміни. Наявні процедури облікового забезпечення не завжди дозволяють формувати якісну інформацію щодо стану та структури кредитної заборгованості, що ускладнює коректне визначення резервів, документування операцій і використання цифрових інструментів для їх подальшого аналізу.

Цифровізація створює нові можливості для автоматизації облікових процедур, підвищення точності даних, оперативності формування управлінської інформації та покращення оцінки кредитного ризику. Водночас перехід до цифрових платформ висуває нові вимоги до методичного інструментарію бухгалтерського обліку. У цих умовах особливої актуальності набуває удосконалення методики облікового відображення кредитних операцій, яке має забезпечити інтеграцію цифрових інструментів у всі етапи облікового процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку привертає значну увагу дослідників, адже саме кредитні активи формують основу ресурсної та дохідної бази банків. Зокрема, К. А. Клименко, В. С. Белозерцев та Харакоз Л. В. детально розглянули економічні і правові норми, які формують регулятивне поле обліку кредитних операцій в банківських установах. Окрему увагу науковці приділили принципам, що визначають порядок облікового відображення основних видів кредитних операцій [2, с.71-72]. О. П. Зоря, М. А. Саєнко здійснили розгорнуте дослідження характеристик рахунків, що використовуються для обліку операцій з кредитування клієнтів банку [1].

У роботі О.П. Ратушної, О.М. Матрос, С.О. Михайлової та О.І. Крочак акцент здійснено на необхідності вдосконалення обліку кредитних операцій у зв'язку з різним рівнем ризикованості кредитування окремих категорій позичальників. Автори обґрунтовують важливість виокремленого відображення в обліку кредитів, наданих фізичним особам-підприємцям, що зумовлено їх підвищеним ризиком порівняно з корпоративними позичальниками. На підтвердження цього підходу дослідниками розроблено економетричну модель, яка демонструє залежність обсягів кредитування ФОП від низки економічних факторів [5].

Серед зарубіжних дослідників варто відзначити працю Й. Конг, М. Лоуміоті та Р. Віттенберг-Моерман, у якій проаналізовано вплив прозорих правил звітності на облік та стандарти кредитних операцій банку. Автори доводять, що

запровадження детальніших вимог до розкриття інформації щодо кредитів підвищує узгодженість кредитних стандартів між регіонами, сприяє формуванню якіснішого кредитного портфеля та покращує внутрішні рішення банку. Дане дослідження підкреслює важливість прозорого та уніфікованого обліку кредитних операцій у забезпеченні ефективного управління ризиками [13]. М. Бен та К. Куайер досліджували вплив на облікове відображення резервів під кредити при переході на модель обліку очікуваних кредитних збитків за МСФЗ 9 [4]. На основі детальних даних кредитного реєстру Єврозони автори встановили, що новий стандарт забезпечує більш своєчасне формування резервів і підвищує чутливість обліку кредитних втрат до економічних ризиків [10].

Ян Цзінвен та Чен Сяохуей розглядають вплив цифрової трансформації на кредитні операції банків, зокрема на зміну структури кредитного портфеля. Автори підкреслюють, що цифрові технології не лише підвищують ефективність управління кредитним ризиком і знижують операційні витрати, а й формують нові підходи до облікового та інформаційного забезпечення кредитування [12].

О. Колодізев підкреслює, що цифрові технології змінюють структуру облікових процесів, вимагають автоматизації аналітики та інтеграції даних. Автор акцентує на необхідності модернізації методики бухгалтерського обліку через цифровізацію бізнес-процесів, підвищення якості даних та запровадження інноваційних інструментів обліку [3].

Загалом аналіз наукових джерел засвідчує зростання інтересу до проблематики обліку кредитних операцій банку, особливо в контексті цифрових змін, що відбуваються у банківському секторі. Дослідники розглядають питання методики відображення кредитів, формування резервів, оцінки кредитного ризику та впровадження автоматизованих інструментів обробки облікової інформації.

Водночас системна адаптація облікових підходів до умов цифровізації банківського сектору залишається фрагментарною, а питання узгодження облікових процедур із новими технологічними можливостями та ризик-орієнтованими моделями управління потребують більш поглибленого опрацювання. Це підкреслює потребу у подальших наукових розвідках, спрямованих на вдосконалення методики бухгалтерського обліку кредитних операцій в умовах активної цифровізації банківської діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є удосконалення методичного підходу до бухгалтерського обліку кредитних операцій банку шляхом розроблення моделі «цифрової карти кредиту», як інтегрованої електронної форми, що дозволяє консолідувати всю інформацію про кредит, автоматизувати облікові процедури та забезпечити високий рівень прозорості й своєчасності облікових даних.

У межах дослідження передбачається вирішити наступні завдання:

✓ сформувати концептуальні підходи до інтеграції цифрових технологій у процес облікового відображення кредитних операцій;

- ✓ розкрити зміст та структуру «цифрової карти обліку кредитних операцій» як цифрового інструмента, що акумулює повну інформацію про кредитні операції;
- ✓ обґрунтувати можливості автоматичного формування бухгалтерських проведення, розрахунку резервів та звітних показників у режимі реального часу;
- ✓ визначити переваги впровадження «цифрової карти обліку кредитних операцій» для підвищення оперативності та прозорості обліку кредитних операцій.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток цифрових технологій формує нову архітектуру фінансових відносин і визначає модернізацію підходів до ведення обліку. Найбільш комплексно ці трансформації проявляються у сфері кредитних операцій, де облік поєднується з оцінюванням ризиків, моделюванням майбутніх грошових потоків, забезпеченням інформаційної безпеки та взаємодією з цифровими фінансовими платформами.

У сучасних банківських інформаційних системах спостерігається роз'єднаність облікових даних, коли інформація про кредитні операції розподілена між різними модулями операційного обліку, ризик-менеджменту та внутрішнього документообігу. Така фрагментарність породжує низку проблем, зокрема: дублювання записів, розбіжності між обліковими та управлінськими даними, підвищену кількість ручних операцій, складність перевірки правильності розрахунків процентів та резервів, а також складність під час формування звітності для регуляторів.

У цьому контексті виникає потреба переосмислення, яким чином цифрова трансформація змінює концептуальні засади облікового відображення кредитних операцій та які теоретичні підходи можуть слугувати методологічною основою для формування сучасної моделі їх цифрового обліку. Так, С. Семенова, аналізуючи досвід країн ЄС, акцентує, що впровадження ERP-систем, хмарних сервісів, аналітики великих даних, штучного інтелекту та блокчейн-технологій у сфері обліку й фінансового прогнозування суттєво підвищує ефективність управлінських функцій, якість і надійність інформації та дає можливість інтегрувати облікові дані у процес стратегічного прийняття рішень [6]. Н.М. Селіванова, В.О. Калабіна, Н.І. Мінжирян наголошують, що цифровізація обліку на основі спеціалізованого програмного забезпечення оптимізує облікові процеси, підвищує точність, доступність та прозорість фінансово інформації [16].

К. Рібейро, Ж. Жуніор, Р. К. Піментел та Салотті Б. звертають увагу, що впровадження МСФЗ 9 суттєво змінює підходи банків до оцінки кредитних ризиків, оскільки модель очікуваних кредитних збитків потребує більш глибокої аналітичної підтримки, високої якості даних та оперативного прогнозування. Вчені підкреслюють, що фінансові установи, які мають розвинуту цифрову інфраструктуру та інтегровані інформаційні системи, значно ефективніше адаптуються до вимог нового стандарту, забезпечуючи вищу прозорість і точність обліку кредитних операцій [15]. Таким чином, цифровізація облікових

процесів є ключовою умовою модернізації методики обліку, адже саме цифрові рішення дозволяють якісно реалізувати підходи МСФЗ 9, підвищити достовірність облікових оцінок і забезпечити більш ефективне управління кредитним портфелем.

О. Шевчук та В. Муравський аналізують вплив технології блоку-ланцюга та електронних транзакцій на бухгалтерський облік, зокрема на безпеку, достовірність та автоматизацію операцій. Автори підкреслюють, що впровадження блокчейн-рішень у фінансово-облікові системи створює нові можливості й виклики для внутрішнього контролю, звітності та облікових процедур [7].

Закордонні дослідники насамперед акцентують на переході від «модулів обліку» до обліку як складової системи управління бізнес-процесами. Так, А. Тріго, Ф. Бельфо та Р. П. Естебанес, аналізуючи еволюцію інформаційних систем обліку в середовищі ERP, пропонують концепцію "облік, орієнтований на бізнес-процеси", у межах якої облікові процедури вбудовуються в наскрізні бізнес-процеси підприємства, а не існують як ізольований функціональний блок [17]. На їхню думку, саме поєднання BPM-технологій та ERP-систем створює умови для безперервного, подієвого відображення господарських операцій у реальному часі.

Подальший розвиток цієї ідеї простежується в роботі Мін Чжана, Ї. Тінтин та Лі Цзя, де запропоновано теорію "імпульсів", яка базується на інтеграції фінансових й нефінансових показників та генерує звітність у режимі реального часу, спираючись на цифрові платформи та аналітику даних [18]. Автори підкреслюють, що саме процесна логіка, з чітким виділенням етапів, подій та відповідальних осіб є найбільш придатною для цифровізації обліку, оскільки дозволяє автоматизувати формування облікових записів на основі бізнес-правил, закладених у систему. У цьому ж напрямку. Р. К Абд Алі та С. Смауї розглядають інтеграцію ERP із реінжинірингом фінансових бізнес-процесів як інструмент формування «фінансового інтелекту», наголошуючи, що ефективність облікових систем визначається тим, наскільки глибоко вони вбудовані в логіку бізнес-процесів організації [8].

З урахуванням зазначених напрацювань процесно-орієнтований підхід до цифровізації обліку кредитних операцій доцільно інтерпретувати як перехід від трактування кредиту в обліку у вигляді набору разових господарських операцій до розуміння кредиту як цифрового бізнес-процесу з повним життєвим циклом. Спираючись на концепцію процесно-орієнтований підходу А. Тріго та колег [17], а також на моделі Мін Чжана [18] і Р. К Абд Алі [8] щодо інтеграції обліку в ERP-керовані бізнес-процеси, можна стверджувати, що цифрові технології в обліку кредитів повинні забезпечувати автоматизоване відображення усіх ключових стадій кредитного процесу. Тобто кредитна операція розглядається як цілісний бізнес-процес, який починається із подання заявки та скорингу позичальника й завершується погашенням, реструктуризацією або списанням заборгованості. У межах інтегрованих ERP систем кредитний процес

моделюється як послідовність подій (укладення договору, видача коштів, нарахування відсотків, зміна графіка, прострочення, класифікація, формування резервів, стягнення забезпечення тощо), кожна з яких автоматично генерує електронні первинні документи та облікові записи. Цифрова платформа стає «єдиним джерелом даних» для даних про кредит, поєднуючи фронт-офісні й бек-офісні модулі, облік, ризик-менеджмент, звітність і аналітику. За такого підходу бухгалтерський облік кредитів фактично перетворюється на вихідний продукт налаштованих бізнес-процесів.

Такий підхід формує підґрунтя для переходу від багатомодульної, фрагментарної системи зберігання кредитної інформації до створення інтегрованих цифрових облікових об'єктів, здатних забезпечити цілісність та узгодженість даних протягом усього життєвого циклу кредиту.

У цьому контексті пропонується впровадити в облікову систему банку модель "Цифрова карта обліку кредитних операцій" - комплексного електронного об'єкта, у якому зосереджені всі суттєві характеристики кредитного інструмента: параметри договору, графік платежів, процентні ставки, дострокові погашення, зміни умов, дані про забезпечення, класифікацію та резервування, а також історія всіх подій, що впливають на облікову та ризикову оцінку активу. На відміну від традиційної архітектури, де інформація розподілена між окремими модулями (договірним, процентним, заставним, резервним), цифрова карта виступає єдиним обліковим ядром, у межах якого кожна подія автоматично трансформується в бухгалтерські проведення, оновлення резервів, коригування ефективної ставки та формування звітних показників.

Цифрова карта обліку кредитних операцій є комплексною інформаційно-аналітичною моделлю, що забезпечує повний цикл бухгалтерського супроводу кредиту - від моменту його видачі до остаточного погашення або списання. Її побудова ґрунтується на принципах МСФЗ, вимогах Національного банку України, а також загальних положеннях фінансового і управлінського обліку банківської установи.

Функціональна архітектура карти передбачає поділ даних на логічні блоки, кожен із яких відповідає окремому етапу або аспекту кредитних операцій. Такий підхід забезпечує як структурованість інформації, так і можливість автоматизації облікових процедур.

Рис. 1. Структура "Цифрової карти обліку кредитних операцій"

**Сформовано авторами*

Цифрова карта обліку кредитних операцій включає наступні блоки інформації:

1. *Ідентифікаційний блок.* Цей блок містить ключові реквізити кредитного договору: номер, ідентифікацію клієнта, дату видачі, валюту, суму, строк та тип кредиту. Економічна логіка його формування ґрунтується на необхідності створення аналітичного обліку за кожним окремим кредитом. У бухгалтерському аспекті на основі цих даних формується окремий аналітичний рахунок (унікальний ID кредиту), що дає змогу деталізувати операції в межах відповідних балансових рахунків Плану рахунків. Автоматизована система на цьому етапі реєструє кредит як фінансовий актив та визначає параметри подальших облікових операцій.

2. *Фінансові параметри кредиту.* Даний блок охоплює процентну ставку, ефективну ставку, графік погашення та комісійні платежі. Саме ці показники

визначають грошові потоки за кредитом, які відповідно до МСФЗ 9 формують амортизовану собівартість фінансового активу. Облікове відображення реалізується через рахунки класу 1 або 2 (надання кредитів, визнання процентних доходів, комісійних доходів). Інформаційна система на їх підставі автоматично здійснює нарахування процентів та комісій, що мінімізує ручні операції та ймовірність помилок.

3. *Забезпечення кредиту.* В даному блоці формується інформація про заставу, гарантії та інші форми забезпечення, в тому числі цей блок включає тип забезпечення, оцінку та коефіцієнти покриття. З погляду ризик-менеджменту ці дані є критично важливими для визначення кредитного ризику та стадії знецінення активу. У бухгалтерському обліку забезпечення відображається на позабалансових рахунках, що відповідає вимогам НБУ. Система автоматично проводить переоцінку забезпечення та контролює достатність його покриття відповідно до внутрішніх нормативів банку.

4. *Резерви на очікувані кредитні збитки.* Цей блок агрегує параметри PD, LGD, EAD та інформацію про стадію кредиту згідно з МСФЗ 9. Автоматизована система здійснює розрахунок резервів, формує відповідні облікові проведення та оновлює їх у разі зміни ризикових параметрів або стадії знецінення.

5. *Облікові операції за кредитом.* На цьому етапі відображаються всі операції: видача кредиту, погашення основної суми та процентів, виникнення прострочення, реструктуризації та інші зміни умов договору. Внутрішня логіка автоматизації спирається на параметри попередніх блоків, що дозволяє генерувати бухгалтерські записи без участі бухгалтера. Принципове значення має відповідність сформованих господарських операцій вимогам до обліку кредитів на різних стадіях знецінення (Стадія 1–3), що забезпечує точність відображення фінансових результатів і дотримання принципів справедливої вартості.

6. *Звітність та інструменти контролю.* Фінальна частина карти акумулює інформацію про залишки заборгованості, доходи, формування та використання резервів. З облікової точки зору саме цей блок забезпечує інтеграцію кредитних даних з управлінською, фінансовою та регуляторною звітністю. Автоматизована система формує вихідні масиви для звітів МСФЗ, статистичної звітності НБУ, внутрішнього аудиту та ризик-менеджменту, забезпечуючи прозорість та контрольованість кредитних операцій протягом усього життєвого циклу.

Цифрова карта обліку кредитних операцій може виступати ключовим елементом сучасної системи бухгалтерського обліку в банківських установах, оскільки забезпечує структуроване, стандартизоване та автоматизоване відображення всіх етапів життєвого циклу кредиту. Її функціональні переваги не лише оптимізують облікові процеси, а й забезпечують дотримання вимог МСФЗ, НБУ та принципів ризик-орієнтованого управління.

В той же час, погоджуємось із дослідженнями А. Алассулі, Н. С. Тунейбат, А. Елтірі, К. Аль-Хаджая, К. Аль-Граєбех, що модернізація облікових процесів та впровадження цифрових технологій повинні супроводжуватися управлінським контролем та структурними змінами для того, щоб здійснити позитивний вплив

на прозорість кредитних операцій [9]. Оань Л. Т. Т. та ін. стверджують, що цифровізація бізнес-процесів має прямий позитивний вплив на якість облікової інформації та на ефективність корпоративного управління [14].

Ган Х., Шивакоті Р. К., Джарвіс Р., Морді К., Ботчі Д. рекомендують, для забезпечення прозорості, автоматизації та безперервності облікових процедур впроваджувати технології блокчейн та штучного інтелекту [11].

Узагальнюючи результати зазначених досліджень, можна стверджувати, що цифрові рішення стають ключовим інструментом забезпечення прозорості та підвищення якості облікових даних. У цьому контексті впровадження цифрової карти обліку кредитних операцій є логічним кроком у побудові сучасної облікової інфраструктури, орієнтованої на точність, контроль і ефективність.

Перевагами впровадження цифрової карти обліку кредитних операцій в ERP-систему банківської установи можуть бути:

1. Автоматичне формування бухгалтерських господарських операцій на основі параметрів кредитного договору (ставка, графік, вид операції, стадія кредиту), що забезпечує усунення ручних втручань та зменшує ймовірність технічних помилок. У контексті кредитних операцій це означає формування господарських операцій відповідно до стадій знецінення (Stage 1-3 за МСФЗ 9), автоматичне нарахування процентів, формування резервів та інші операції. Такий механізм підвищує інформаційну надійність, операційну ефективність і дозволяє фокусуватися на аналітичних, а не механічних завданнях.

2. Використання єдиної бази даних, яка забезпечує відсутність дублювання інформації між підсистемами бухгалтерського обліку, ризик-менеджменту, фінансової аналітики та комплаєнсу. З точки зору методології обліку це відповідає вимогам уніфікації облікових даних, які запобігають розбіжностям між балансовими та ризиковими показниками. Єдина база підсилює цілісність облікової інформації, забезпечує її узгодженість та виключає помилки, що виникають при дублюванні або паралельному введенні даних у різних системах.

3. Цифрова карта містить механізм фіксації всіх змін у журналі аудиту, як облікових операцій, так і коригувань параметрів кредиту. Це є інструментом забезпечення аудиторського сліду, який є одним з фундаментальних критеріїв якісного обліку. Наявність історії змін дозволяє здійснювати ефективний внутрішній контроль, підтримувати відповідність вимогам регулятора та забезпечувати об'єктивність зовнішнього аудиту. Прозорість даних також сприяє виявленню нетипових або ризикових операцій, що є важливим елементом внутрішньобанківської системи контролю.

4. Автоматичне агрегування інформації з карти дає змогу оперативно формувати фінансову, управлінську та нормативну звітність. Це підвищує своєчасність обліку, скорочує тривалість закриття періоду та дозволяє банку оперативно оцінювати вплив кредитних операцій на капітал, прибутковість та рівень резервування.

5. Цифрова карта здатна адаптуватися до нових типів кредитів (онлайн-кредити, мікрокредити, кредити з ESG-компонентом, портфельні продукти

тощо), що відповідає сучасному тренду динамічних змін фінансового ринку. З боку обліку це означає можливість кастомізації господарських операцій, моделей розрахунку ECL, схем аналітичного обліку та форм звітності без порушення загальної логіки облікової інформаційної системи. Масштабованість гарантує довгострокову релевантність облікової моделі, знижує вартість модернізації та забезпечує відповідність розвитку бізнес-процесів банку.

Практична реалізація цифрової карти обліку кредитних операцій передбачає її інтеграцію в ключові інформаційні системи банку, що забезпечують облік, управління ризиками, звітність та контроль. Такий підхід спрямований на формування єдиного інформаційного середовища, у якому всі дані про кредит функціонують у структурованому, узгодженому та доступному для автоматизованої обробки вигляді. Упровадження карти відбувається поетапно та передбачає синхронізацію між основними системними модулями банку.

Запропонована у дослідженні цифрова карта обліку кредитних операцій органічно поєднує принципи процесно-орієнтованого управління, сучасні вимоги бухгалтерського обліку та структуру банківських бізнес-процесів. Процесний підхід передбачає розгляд кредитування як наскрізного ланцюга взаємопов'язаних операцій: від ініціювання заявки до погашення зобов'язань та формування звітності. Саме в межах такого підходу цифрова карта виступає системоутворювальним інструментом, який забезпечує єдине інформаційне середовище для всіх етапів кредитного процесу.

Структуризація даних за кредитом, представлена в карті, дозволяє формалізувати та алгоритмізувати ключові бізнес-процеси: оцінку позичальника, управління кредитним ризиком, розрахунок резервів, генерування бухгалтерських проведення та підготовку регуляторної і фінансової звітності. Завдяки цьому облік кредитних операцій трансформується з фрагментованої системи обробки окремих операцій у цілісний процес, інтегрований у загальну операційну модель банку.

Цифрова карта створює умови для їх виконання у режимі реального часу відповідно до вимог МСФЗ і регуляторних стандартів. Її впровадження дозволяє підвищити прозорість та керованість кредитного портфеля, усунути дублювання даних між підсистемами та мінімізувати операційні ризики, пов'язані з людським фактором. У поєднанні з централізованими аналітичними платформами та сучасними ІТ-архітектурами банку цифрова карта формує основу для побудови інтегрованої, автоматизованої та адаптивної системи обліку кредитних операцій.

Таким чином, застосування процесно-орієнтованого підходу у поєднанні з цифровою картою обліку кредитних операцій створює передумови для модернізації всієї системи банківського обліку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження доводить, що впровадження цифрової карти обліку кредитних операцій у комплекс інформаційних систем банку створює умови для повної автоматизації ключових облікових процесів по кредитним операціям. Такі можливості

зумовлені структурованістю карти, інтегрованістю її даних та застосуванням алгоритмічних механізмів обробки інформації.

Автоматичне формування бухгалтерських проведення базується на тому, що всі параметри кредитного договору вносяться до карти у форматі стандартизованих атрибутів: тип операції, графік платежів, вид забезпечення, стадія кредиту, процентна ставка, комісійні умови. Це дозволяє системі обліку генерувати господарські операції за заздалегідь визначеними правилами та шаблонами, відповідно до вимог Плану рахунків та МСФЗ.

Цифрова карта створює інформаційну основу для автоматичного розрахунку резервів за очікуваними кредитними збитками (ECL). Наявність у ній показників PD, LGD, EAD, строків погашення та даних про поведінку позичальника дає змогу ризик-модулям застосовувати математичні моделі МСФЗ 9 без залучення ручних процедур. Система самостійно визначає стадію кредиту (Стадія 1–3), здійснює перерахунок резервів при кожній зміні параметрів та передає результати до бухгалтерських модулів. Така інтеграція забезпечує безперервність і своєчасність резервування, усуває затримки між ризиковими розрахунками й обліковими відображеннями та знижує методологічні розриви між фінансовим і управлінським обліком.

Автоматичне формування звітних показників у режимі реального часу стає можливим завдяки передачі структурованих даних карти до централізованого сховища даних (DWH). Оскільки всі ключові атрибути кредиту зберігаються у цифровому вигляді й оновлюються при кожній транзакції, звітні модулі (МСФЗ, НБУ, статистика, управлінська аналітика) отримують достовірні агреговані дані без додаткової підготовки чи трансформацій. Такий підхід забезпечує безперервне оновлення звітних наборів даних, скорочує тривалість формування фінансової та регуляторної звітності та підвищує точність інформації завдяки усуненню дублювання та ручних коригувань.

Подальші наукові пошуки спрямовані на ґрунтовне дослідження перспективних напрямів удосконалення звітності в частині кредитних операцій банків, зокрема щодо підвищення її прозорості, достовірності та аналітичної цінності для користувачів фінансової інформації.

Список використаних джерел

1. Зоря О. П., Саєнко М. А. Обліково-аналітичне забезпечення кредитних операцій банківської установи в контексті законодавчих змін. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 70–73. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4110&i=14> (дата звернення: 01.09.2025).
2. Клименко К. А., Белозерцев В. С., Харакоз Л. В. Відображення кредитної діяльності банку в бухгалтерському обліку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 2 (292). С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-292-2-17>.
3. Колодізев О. М. Розвиток обліково-інформаційної підтримки банківських інновацій під впливом цифрової трансформації діяльності фінансово-промислових груп. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4, № 4. С. 250–256. URL: https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/ujae_2019_r04_a29.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text (дата звернення: 01.09.2025).

5. Ратушна О. П., Матрос О. М., Михайловина С. О., Крочак О. І. Необхідність удосконалення обліку кредитних операцій банку як інформаційного джерела економетричних досліджень. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.43>.
6. Семенова С. Діджиталізація облікових процесів та фінансового прогнозування: досвід країн ЄС. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-18>.
7. Шевчук О., Муравський В. Блокчейн та електронні трансакції в обліку. *Вісник Економіки*. 2023. № 3. С. 212–237. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.212>.
8. Abd Ali R. C., Smaoui S. Integration Between an Organization's Enterprise Resource Planning (ERP) System and Business Process Reengineering Finance. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*. 2023. Vol. 18, № 5. P. 482–487. URL: <https://www.riped-online.com/articles/integration-between-an-organizations-enterprise-resource-planning-erp-system-and-business-process-reengineering-finance-.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).
9. Alassuli A., Thuneibat N. S., Eltweri A., Al-Hajaya K., Alghraibeh K. The Impact of Accounting Digital Transformation on Financial Transparency: Mediating Role of Good Governance. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. 18 (5): 272. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18050272>.
10. Behn M., Couaillier C. Same same but different: credit risk provisioning under IFRS 9. *Working Paper Series*. 59 p. DOI: <https://doi.org/10.2866/846>.
11. Han H., Shiwakoti R. K., Jarvis R., Mordi C., Botchie D. Accounting and auditing with blockchain technology and artificial Intelligence: A literature review. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2023. Vol. 48. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2022.100598>.
12. Jingwen Ya., Xiaohui Ch. Digital transformation of commercial banks with innovative credit structure. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2025. Vol. 10, Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2025.100703>.
13. Kang J., Loumioti M., Wittenberg-Moerman R. The harmonization of lending standards within banks through mandated loan-level transparency. *Journal of Accounting and Economics*. 2021. Vol. 72, Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2021.101386>.
14. Oanh L. T. T., Ngoc B. T., Dung N. T., Trang N. T., Anh V. T. K. The impact of digital transformation in management accounting on governance efficiency: The intermediary role of accounting information quality. *Journal of Governance & Regulation*. 2025. 14(1). P. 295–306. DOI: <https://doi.org/10.22495/jgrv14i1siart6>.
15. Ribeiro C., Júnior J., Pimentel R. C., Salotti B. IFRS 9 adoption and its impacts on banks' credit impairment: an international perspective. *Enfoque: Reflexão Contábil*. 2024. Vol. 43. P. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.4025/enfoque.v43i3.64183>.
16. Selivanova N., Kalabina V., Minzhyrian N. Digitalization of Accounting and Financial Reporting in Ukraine. *Economics: time realities*. 2024. Vol. 4. P. 89–98. DOI: 10.15276/ETR.04.2024.10.
17. Trigo A., Belfo F., Pérez Estébanez R. Accounting Information Systems: Evolving towards a Business Process Oriented Accounting. *Procedia Computer Science*. 2016. Vol. 100. P. 987–994. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.09.264>.
18. Zhang M., Ye T., Jia L. Implications of the “momentum” theory of digitalization in accounting: Evidence from Ash Cloud. *China Journal of Accounting Research*. 2022. Vol. 15, Issue 4. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2022.100274>

References

1. Zoria, O. P., & Saienko, M. A. (2018). Accounting and analytical support of credit operations of a banking institution in the context of legislative changes. *Ekonomika ta derzhava*, (7), 70–73. <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4110&i=14> [in Ukrainian]
2. Klymenko, K. A., Belozertsev, V. S., & Kharakoz, L. V. (2021). Reflection of bank credit activity in accounting. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu*, 2(292), 104–108. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-292-2-17> [in Ukrainian]
3. Kolodiziev, O. M. (2019). Development of accounting and informational support for banking innovations under the influence of digital transformation of financial-industrial groups. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, 4(4), 250–256. https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/ujae_2019_r04_a29.pdf [in Ukrainian]
4. IFRS 9 Financial Instruments. (2014). International Accounting Standards Board. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
5. Ratushna, O. P., Matros, O. M., Mykhailovyna, S. O., & Krochak, O. I. (2024). The need to improve accounting for bank credit operations as an information source for econometric research. *Efektivna ekonomika*, (5). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.43> [in Ukrainian]
6. Semenova, S. (2024). Digitalization of accounting processes and financial forecasting: EU countries' experience. *Ekonomika ta suspilstvo*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-18> [in Ukrainian]
7. Shevchuk, O., & Muravskyi, V. (2023). Blockchain and electronic transactions in accounting. *Visnyk Ekonomiky*, (3), 212–237. <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.212> [in Ukrainian]
8. Abd Ali, R. C., & Smaoui, S. (2023). Integration between an organization's enterprise resource planning (ERP) system and business process reengineering finance. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*, 18(5), 482–487. <https://www.riped-online.com/articles/integration-between-an-organizations-enterprise-resource-planning-erp-system-and-business-process-reengineering-finance-.pdf>
9. Alassuli, A., Thuneibat, N. S., Eltweri, A., Al-Hajaya, K., & Alghraibeh, K. (2025). The impact of accounting digital transformation on financial transparency: Mediating role of good governance. *Journal of Risk and Financial Management*, 18(5), 272. <https://doi.org/10.3390/jrfm18050272>
10. Behn, M., & Couaillier, C. (n.d.). *Same same but different: Credit risk provisioning under IFRS 9* (Working paper). <https://doi.org/10.2866/846>
11. Han, H., Shiwakoti, R. K., Jarvis, R., Mordi, C., & Botchie, D. (2023). Accounting and auditing with blockchain technology and artificial intelligence: A literature review. *International Journal of Accounting Information Systems*, 48. <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2022.100598>
12. Ya, J., & Ch., X. (2025). Digital transformation of commercial banks with innovative credit structure. *Journal of Innovation & Knowledge*, 10(3). <https://doi.org/10.1016/j.jik.2025.100703>
13. Kang, J., Loumioti, M., & Wittenberg-Moerman, R. (2021). The harmonization of lending standards within banks through mandated loan-level transparency. *Journal of Accounting and Economics*, 72(1). <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2021.101386>
14. Oanh, L. T. T., Ngoc, B. T., Dung, N. T., Trang, N. T., & Anh, V. T. K. (2025). The impact of digital transformation in management accounting on governance efficiency: The intermediary role of accounting information quality. *Journal of Governance & Regulation*, 14(1), 295–306. <https://doi.org/10.22495/jgrv14i1siart6>
15. Ribeiro, C., Júnior, J., Pimentel, R. C., & Salotti, B. (2024). IFRS 9 adoption and its impacts on banks' credit impairment: An international perspective. *Enfoque: Reflexão Contábil*, 43, 1–19. <https://doi.org/10.4025/enfoque.v43i3.64183>
16. Selivanova, N., Kalabina, V., & Minzhyrian, N. (2024). Digitalization of accounting and financial reporting in Ukraine. *Economics: Time Realities*, 4, 89–98. <https://doi.org/10.15276/ETR.04.2024.10>

17. Trigo, A., Belfo, F., & Pérez Estébanez, R. (2016). Accounting Information Systems: Evolving towards a business process oriented accounting. *Procedia Computer Science*, 100, 987–994. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2016.09.264>
18. Zhang, M., Ye, T., & Jia, L. (2022). Implications of the “momentum” theory of digitalization in accounting: Evidence from Ash Cloud. *China Journal of Accounting Research*, 15(4). <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2022.100274>

Отримано:	24.09.2025	Beérkezett:	2025.09.24	Received:	24.09.2025
Прийнято до друку:	01.11.2025	Elfogadva:	2025.11.01	Accepted:	01.11.2025
Опубліковано:	17.12.2025	Megjelent:	2025.12.17	Published:	17.12.2025